

Naša statistika

Pravkar smo prejeli naš »Statistični letopis 1937«, za katerega moramo reči, da prihaja še v razmeroma pravem času. Statistični letopis za 1936 je namreč izšel šele leta 1938 spomladis, letopis za 1937 pa prihaja vsaj esedaj, preden je končano leto 1938. Upamo, da bodo prihodnji letniki prišli še prej, ker je že sedaj ugotovljen velik napredek v hitrosti izhajanja teh letopisov v zadnjih treh letih, odkar načeljuje občni državni statistiki g. dr. Rudolf Andrejka.

Novi letopis predstavlja tudi napredek v primeri s prejšnjimi letniki, ker prinaša ne samo mnogo gradiva za leto 1937, ampak tudi nove tabele, dočim so izpuščene nekatere manj važne tabele, ki so figurirale v prejšnjih letnikih. Nekatere novih statistik so prav značilne. Iz obilice gradiva, ki ga prinaša novi letopis, posnemamo nekatere podatke v izvlečku, kolikor je pač dnevnim listom mogoče brez potrebne analize rezultatov.

Jugoslavija ima 15.630.000 prebivalcev.

Po cenitvah za konec leta 1938 (na osnovi podatkov ljudskega štetja 1931 in naravnega prirastka prebivalstva) bo imela naša država 15 milijonov 630.129 prebivalcev, dočim jih je na koncu leta 1937 imela samo 15.400.177. Ljudsko štetje z dne 31. marca 1931 je izkazalo 13.934.938 prebivalcev. Letni prirastek je znašal 1938 230.000, 1937 pa 226.000 prebivalcev, 1926 224.000.

Po podatkih o številu porodov in smrtnih primerov za leto 1936 je razviden naravni prirastek prebivalstva (presežek porodov nad smrtnimi primeri) 194.776, za 1935 pa 192.683. Dosedaj največji naravni prirastek prebivalstva je bil po tej statistiki zabeležen leta 1930 s 227.686 prebivalci, 1926 z 214.274 in 1934 z 211.969. Če primerjamo prirastek prebivalstva s številom prebivalstva, dobimo, v katerih banovinah je prirastek največji. Naslednja tabela nam kaže cenitve števila prebivalstva po banovinah za konec 1938 ter naravni prirastek prebivalstva, kolikaj ga pride na 1000 prebivalcev po statistiki za 1936:

	preb. 1938	prirastek 1936
draveka	1.209.284	8.99
drinska	1.837.127	18.71
donavska	2.554.423	5.54
moravska	1.644.832	11.82
primorska	983.187	14.86
savska	2.936.792	9.15
vardarska	1.796.313	18.70
vrbska	1.206.055	25.24
zetska	1.049.500	3.50
Belgrad	412.616	3.50

Iz te tabele je razvidno, da je naravni prirastek najmanjši v Belgradu, kar drži tudi za druga mesta. Na drugem mestu je donavska banovina, kjer je naravni prirastek zaradi majhne rodnosti nizke. Takoj nato pride Slovenija. Tudi savska banovina ima majhno rodnost, največji pa je bil naravni prirastek v vrbski banovini, kjer dosega 25,5%, visok je tudi še prirastek v vardarski, drinski in zetski banovini, pa tudi še v primorski.

Nadalje objavljamo še eno tabelo, ki kaže število prebivalstva v naši državi po ljudskih štetjih 1921 in 1931 kakor tudi cenitve za 31. dec. 1938. Izračunali smo tudi odstotek prebivalstva v posameznih banovinah v primeri s celotnim številom prebivalstva v naši državi. Slika je naslednja (prebivalstvo v tisočih):

	31. 1. 1931	31. 3. 1931	31. 12. 1938
draveka	1.060	1.144	1.209
drinska	1.205	1.535	1.837
donavska	2.179	2.387	2.554
primorska	804	902	983
savska	2.424	2.704	2.937
vardarska	1.323	1.574	1.796
moravska	1.200	1.435	1.645
vrbska	850	1.037	1.206
zetska	785	925	1.049
Belgrad	153	289	413
ekupaj	11.985	13.934	15.630

Iz tega pregleda je razvidno, da je imela vrbska banovina leta 1921 manj prebivalcev kot Slovenija, danes jih ima že istotoliko. Število prebivalstva zetske banovine je naraslo že čez 1 milijon, v kratkem pa bo dosegla milijon prebivalcev tudi primorska banovina. — One banovine, ki so imele leta 1921 le malo več prebivalstva kot Slo-

— Pri lenivosti črev in slabem želodcu z nerazpoloženjem za jed vsled zapeke, naj se rabi že davno znana in učinkovita naravna »Franz-Josefova« grenka voda. Zelo pogosto se potrjuje, da je »Franz-Josefova« grenka voda prav posebno koristno domače sredstvo, kadar gre za to, da se zjutraj očisti prebavni kanal s salinskim sredstvom za odprtje.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

venija, napredujejo s hitrimi koraki. Največji napredek pa beleži Belgrad, ki je obnem z Zemumom in Pančevem že skoraj pol milijonsko mesto. V zadnjih dveh letih je število prebivalstva naraslo v Belgradu za okoli 40.000 in v štirih letih je pričakovati, da bo pol milijona doseženih. Ljudsko štetje na koncu leta 1940 bo to dokazalo.

V odstotkih izraženo so imele banovine prebivalstva:

	31. 1. 1921	31. 3. 1931	31. 12. 1938
draveka	8.85	8.21	7.74
drinska	10.06	11.0	11.76
donavska	18.2	16.1	16.34
moravska	10.0	10.3	10.5
primorska	6.5	6.7	6.29
savska	20.2	19.4	18.79
vardarska	11.04	11.3	11.49
vrbska	7.1	7.44	7.76
zetska	6.5	6.64	6.7
Belgrad	1.3	2.07	2.64

Pregled kaže, da postaja delež naše banovine vedno manjši, na eni strani zaradi manjšega naravnega prirastka kot v drugih banovinah, na drugi strani pa zaradi preselejevanja velikega dela našega prebivalstva iz Slovenije, katerega najbrž ne more nadoknaditi dotok prebivalstva iz drugih banovin države in inozemstva. Če vzamemo tri severne banovine naše države (dravsko, savsko in donavsko), vidimo, da so imele leta 1921 še 47,25% vsega prebivalstva v državi, leta 1931 se je ta odstotek znižal na 44,71, leta 1938 pa je znašal le še 42,87% vsega prebivalstva v državi.

Statistični letopis prinaša tudi podatke o porokah, rojenih ter mrtvih v naših najvažnejših mestih, med njimi za Slovenijo za Ljubljano in Maribor v letu 1936. Naravni prirastek Belgrada je znašal tega leta 1.111, naravni prirastek mnogo manjšega Skoplja pa 833 in Ljubljane 962 (vprašanje je, če so vpoštevane pri tem posebne razmere v mestih s poradnišnicami).

Gospodarske statistike.

Število gospodarskih statističnih tabel je ostalo v glavnem neizpremenjeno, črtane so nekatere manj važne tabele. Na novo pa se nahaja v letopisu statistika kmetijskih obratov po številu in po površini za vse okraje v državi (po štetju iz leta 1931). Dosedaj je bila namreč objavljena samo statistika po banovinah. Tako nam daje nova statistika lep pregled našega kmetijstva po okrajih. Z leti bi bilo, da bi bila v kratkem izdana tudi statistika poklicev po posameznih okrajih v državi, katera za leto 1921 sploh ni izšla in smo tako za posamezne okraje navezani samo na avstrijsko oz. madžarsko statistiko iz leta 1910, kar je vsekakor predalet, saj so se razmere v našem gospodarstvu od tedaj temeljito izpremenile.

Za melioracije navaja letos, da jih je bilo izvršenih od 1918 do konca 1937 na 1.275.063 ha s stroškom 339,9 milij. din države in 923,94 milij. din zasebnikov. Delna je bila izvedena melioracija 510.886 ha in sicer na državnih strošek 218,6 in zasebni strošek 72,5 milij. din. Preostaja nam pa še meliorirati 775.984 ha ozemlja, za kar bo porabili 1.672,05 milij. din. V naši banovini nam je potrebno meliorirati še 65.576 ha za 244,8 milij. din. Število vodnih zadržev v državi znaša 111, od tega v Sloveniji 11, največ jih je pa na področju donavske banovine: 86.

Gospodarska podjetja.

Letos navaja letopis na novo tudi število obrtniških podjetij v državi, ki je znašalo na koncu leta 1937 150.590, število zaposlenih pomočnikov 70.601 in vajencev 53.097. Na področju ljubljanske Zbornice za trgovino, obrt in industrijo je bilo 21.697 obrtnikov s 11.008 pomočniki in 7.998 vajenci. Statistika vajencev in pomočnikov za vso državo ni popolna.

V zadnjih treh letih je znašalo število obratov:

	industrija	trgovina	gostinstvo
1935	—	94.568	35.947
1936	2.976	98.896	37.998
1937	3.054	104.065	40.025

Iz tega pregleda je razvidno, da število gospodarskih podjetij narašča. Trgovske zbornice so leta 1937 izdale za trgovske potnike v vsej državi 1.673 legitimacije, leta 1936 samo 1.629, kar je doslej najmanjše izdano število.

Naše delniške družbe.

V letopisih se že celo vrsto let objavljajo statistični podatki o naših industrijskih delniških družbah, katerih drugje ni mogoče vpogledati. Posebej se objavlja tudi statistika naših denarnih zavodov v obliki delniških družb in statistika samoupravnih hranilnic. Žal pogrešamo v teh statistikah, ki segajo do leta 1936, pri tabelah o denarnih zavodih podatke o številu zavodov in njih podružnic, kar se je doslej objavljalo. V naslednjem podajamo ne-

Jaz moram biti v vsaki ročni torbici!

Ravno ob vlažnem in mrzlem vremenu je nujno potrebno, da imate pri sebi Niveo, da si morete poljubno večkrat namazati kožo z Niveo. S tem zagotovite svoji koži trajno varstvo pred vplivom slabege vremena in si ohranite mladostno, svežo in zdravo barvo.

kaj najznačilnejših podatkov o naših delniških družbah v milij. din:

	glavnica	bil. veota	dobiček	izguba
1931	4.177.0	14.865.9	256.6	336.0
1932	4.237.6	15.139.4	189.4	339.3
1933	5.046.6	16.494.7	247.2	485.6
1934	—	—	—	—
1935	4.856.1	17.112.7	363.7	342.2
1936	4.894.0	17.653.3	494.86	286.14

Posebej objavlja letopis podatke o industrijskih delniških družbah, katere navajamo v naslednjem (v milij. din):

	št.	glavnica	bil. veota	dobiček	izguba
1931	667	3.358.0	12.705.05	238.1	223.4
1932	697	3.303.14	12.788.5	182.9	228.54
1933	667	4.128.45	14.207.3	238.8	392.4
1934	749	3.711.2	13.743.0	231.3	259.5
1935	799	4.096.6	14.889.8	317.6	293.6
1936	729	4.132.8	15.164.1	439.0	233.9

Iz pregleda je razvidno, da je bila donosnost podjetij v naši državi v letih krize prav majhna in da so izgube industrijskih delniških družb presežale v letih 1932, 1933 in 1934 dobičke, leta 1935 pa so bili dobički že večji kot izgube, v letu 1936 pa še enkrat večji.

Ustiprača, d. d., Belgrad, pri kateri je udeležen glavno Bor, je dobila novo upravo, ki jo tvorijo: Dragutin Prica, Milan Stefanović in Zafir Stanković.

Popravi! V včerajšnjem »Slovenec« je izpadel pod naslovom »Tuje družbe pri nast. podnaslov »La Dalmatiene« in se nanašajo vsi podatki, objavljeni v tem članku na družbo La Dalmatienne, katere sedež je v Parizu.

Borza

Dne 13. decembra.

Denar

V zasebnem klirungu je ostal angleški funt neizpremenjen na 237,20—238,80.

Nemški čeki so ostali tudi neizpremenjeni na 14,20—14,40.

Grški boni so beležili v Zagrebu 39,65 do 40,35, v Belgradu 40 blago.

Devizni promet je znašal v Zagrebu 3.585.539 dinarjev, v Belgradu 7.363.000 din. V efektilih je bilo v Belgradu prometa 3.298.000 din.

Ljubljana. — Tečaji s primom:

Amsterdam, 100 hol. gold.	2397,66—2412,26
Berlin, 100 mark	1766,02—1779,90
Bruselj, 100 belg	742,94—748,01
Curih, 100 frankov	996,45—1003,52
London, 1 funt	205,06—207,11
Newyork, 100 dolarjev	4372,26—4408,57
Pariz, 100 frankov	115,27—116,71
Praga, 100 kron	150,64—151,74
Trst, 100 lir	231,45—234,53

Curih, Belgrad 10, Pariz 11,58, London 20,585, Newyork 442, Bruselj 74,60, Milan 23,325, Amsterdam 240,25, Berlin 177,20, Stockholm 106,075, Oslo 103,45, Kopenhagen 91,925, Praga 15,12, Varšava 83,20, Budimpešta 87,50, Atene 3,95, Carigrad 3,50, Bukarešta 3,25, Helsingfors 9,08, Buenos-Aires 99,50.

KULTURNI OBZORNIK

Italijansko-slov. kulturno zbliznanje:

V veliki enciklopediji Grande Dizionario Enciclopedico, ki izhaja v Turinu pod redakcijo Pietra Fedele, je v IX. delu izšel tudi obširnejši sintetični pregled srbsko-hrvatske in slovenske književnosti, ki sta ga napisala znana italijanska slavista Umberto Urbani in Arturo Cronia. Članek je izšel tudi kot separaten odtis ter obsega 11 dvostranskih strani. Štiri strani so posvečene samo slovenski književnosti od najstarejših časov do sedanjih dni. Začenja z brižinskimi spomeniki, omenja preveč na kratko (8 vrstic) slovensko protestantsko književnost, samo Trubarja in Megisarja, ne pa Dalmatina, Krejla, Bohoriča ter njihovo delo. Veliko več pa posveča prostora katoliški protireformaciji. Posebni odstavek je namenjen prosvetlencem, akademiji Operosorum potem pa romantiki in ilirizmu, realizmu ter književnosti poslednjih 30 let, kjer med zadnjimi imenuje pesnike in pisatelje posameznih vodilnih revij. V oči pa zbode stavek, da tudi mlajši stopajo po stopinjah Zupandčiča, kar predstavljajo pesniki Rehar, Strniša in Gorinšek. Slovensko literaturo je opisal v široki sintezi Urbani, slovenski jezik pa Arturo Cronia. — Tako je predstavljen slovenski jezik in književnost v največji italijanski Veliki enciklopediji, kjer je svoj čas sodeloval — če se ne motim — tudi Slovenec dr. A. Res. Med Italijani pa sedaj najbolj seznanja široko javnost o slovenskih knjižnih problemih slavist Umberto Urbani, ki mu moramo biti za njegovo delo zelo hvaležni. Te dni je tudi izšla posebna brošura v Trstu, ki je posvečena 25 letnici delovanja Umberta Urbanija na polju italijansko jugoslovenskih kulturnih zvezah: »Umberto Urbani — 25 anni di lavoro

per l'avvicinamento italo jugoslavo« (str. 16). Na prvi strani je spis člankov in del, ki jih je pridni slavist napisal o problemih, ki se tičejo italijanskega in jugoslovenskega kulturnega zbliznanja, kakor je začel l. 1913. Vidimo, da je izdal že dva zvezka jugoslovenskih pisateljev, prevlel Stankovičovo »Nečisto kri«, pisal o Vojnoviču, Tresič Pavičiču, napisal srbsko hrvatsko in slovensko književno zgodovino ter prevlel iz slovensčine Tavčarjevo »Visoko kroniko« in Bevkovo »Kresno noč«, poleg raznih novel v svoji zbirki jugoslovenskih pisateljev. Po kratkem življenjepisju slavljence, iz katerega se vidi, da je Urbani slavist z zanimanjem za češko, poljsko in jugoslovensko književnost, ter da je tudi marljiv publicist, ki sodeluje pri vseh vodilnih italijanskih listih ter je spadal med zgodnje sotrudnike Mussolinija pri njegovem listu. Ostali del brošure pa vsebuje mnenja jugoslovenske kritike o njegovih prevodih in delih ter sodbe raznih uglednih osebnosti o celotnem njegovem delu na polju propagande jugoslovenske kulture. Ob tej priliki njegove jubilejne proslave tudi mi dajemo g. Umberthu Urbaniju vse priznanje za njegovo delo, ki ga je posvetil proučevanju slovenske književnosti, njegovi ljubezni in uspehom, s katerimi je slovensko knjižvo presajal v italijansko ter mu iskreno čestitamo in želimo, da bi njegovo delo ne prenehalo, temveč prav v sedanjih razmerah, ko vsi strmino za resničnim prijateljstvom, še bolj plodno vplivalo na skupno prijateljsko sožitje.

Jugoslavlani v Italiji

Josef Procházka. Praha 1938, str. 164. — Malo pred usodnimi dogodki v Češkoslovaški je tam izšla pomembna knjiga o jugoslovenski manjšini v Italiji pod naslovom »Jugoslavlani v Italiji« (»Jugoslavlani v Italiji, knjiga o kulturnem razvoju in usodi zavedne slovenske veje«), s katero so hoteli pokazati, kako tesno čutijo Češkoslovaški z Jugoslavlani. Zdjaj pa se je usoda ni isti način dotaknila

tudi Češkoslovaške same in prišel je čas, ko homo tudi mi morali Čehom in Slovkom ter njihovim manjšinam posvečati pozornost ter o njihovem položaju informirati našo javnost. Čehi so že pred letom napravili v Pragi razstavo »Jugoslavlani v Italiji«, ki je bila prvi pregled snovi, kakor ga zdaj podaja lepo urejenega današnja knjiga. Knjiga ima sledeča poglavja: 1. Jugoslovensko ozemlje v Italiji in njega prebivalstvo, kjer pisatelj podaja zemljepisni značaj Julijske Krajine, meje, podnebje in značaj prebivalstva ter pregled raznih statistik. 2. Zgodovina od svetovne vojne pa od začetka slovenske in hrvatske invazije v te kraje. Posebno pomembno je l. 1848 kot rojstvo Zedinjene Slovenije. Druge del tega poglavja govori o Londonskem paktu, kot najvažnejši mednarodni pogodbi, po kateri naj te kraje zasele Italija in jih je tudi dobila po Rapalski pogodbi. Tretji del pa govori o politični zgodovini teh krajev po aneksiji ter posebej o usodi Jugoslovanov po nastopu fašističnega režima do pogodbe z Jugoslavijo l. 1937. Tretje poglavje podaja pregled kulturnega življenja Slovencev in Hrvatov v Julijski Krajini, kjer je označeno literarno delo pred vojno in po vojni, pregled publicistike in knjižnih izdaj Slovencev in Hrvatov v Istri, znanstveno delo in usodo znanstvenikov v teh krajih, razvoj kulturnih panog, godbe, slikarstva, gledališča, šolstva ter kulturnih in prosvetnih organizacij in društev. Četrto poglavje prikazuje rast in propad gospodarskih organizacij, zadržništva, bankarstva itd. ter sploh gospodarski položaj in krizo l. 1929. Zadnje poglavje pa je posvečeno skupnemu delovanju Jugoslovanov in Čehov v teh krajih, počenši v Trstu l. 1848, ko se je ustanovilo »Slovensko društvo«, pa do skupnega nastopa v letih pred vojno, kar je vodilo v močan slovenski razmah Trsta in okolice. To sodelovanje, ki je trajalo tudi še po svetovni vojni, je pa sedaj prenehalo, ker se je večina Čehov od tam izselila. Knjiga je pisana na podlagi velike znanstvene literature tako italijanske statistike

Vrednostni papirji

Ljubljana. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 98—99, agrarji 59—60, vojna škoda promptna 460—464, begluške obveznice 88—89, dalm. agrarji 87—88, 8% Blerovo posojilo 96—97, 7% Blerovo posojilo 90—91, 7% posojilo Drž. hip. banke 99—1000, 7% stab. posojilo 97—98. — Delnice: Narodna banka 7500—7700, Trboveljska 185—195.

Zagreb. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 97,50—99, agrarji 58,50—61, vojna škoda promptna 464—468,50, begluške obveznice 88 do 90,50, dalm. agrarji 88—88,75, 4% sev. agrarji 58 do 60, 8% Blerovo posojilo 96,25—98, 7% Blerovo posojilo 90—90,50 (91, 90), 7% stab. posojilo 97—99. — Delnice: Trboveljska 185—187,50 (185), Narodna šumska 20 blago, Gutmann 47 blago, Osj. sladk. tov. 75—100, Osješka livarna 160 denar, Jadranska plova 350 denar.

Belgrad. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 97,50 denar, agrarji (59,50), vojna škoda promptna 468—469 (468), za konec decembra 467,50—468 (467,50), za konec februarja (467,50), begluške obveznice 89,75—90 (89,75), dalm. agrarji 89—89,50 (89), 4% sev. agrarji 57—58, 8% Blerovo posojilo 97,25—97,50 (97,50), 7% Blerovo posojilo 90,75—91,50 (91). — Delnice: Narodna banka 7750—7800, Priv. agrarna banka 225 do 227 (drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Tendenca neizpremenjena. Promet slab.

Sombor. Pšenica in oves neizpremenjena. Rž bačka 135—137. Ječmen neizpremenjen. Koruza bačka promptna 90—92, bačka za januar, casa duplikat 92—94, bačka sušena 107—109. — Tendenca neizpremenjena. Promet 29 in pol vagona.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

Ljutomer, 7. dec. Telice I. vrste 4,50 din, II. vrste 4, III. 3,50 din; krave I. vrste 4, II. 3,50, III. 2,50 din; teleta I. vrste 6 din, II. 5 din; prašiči špeharji 9 din, pršutarji 7 din za kilogram žive teže. — Goveje meso I. vrste, prednji del 10 dinarjev, zadnji del 12 din, II. vrste prednji del 8 din, zadnji 10 din, III. vrste prednji del 7 din, zadnji 8 din; svinjina 14 din, slanina 18 din, svinjska mast 20 din; čisti mes 16 din, goveje surove kože 10 din, telečje surove kože 12 din, svinjska surova koža 10 din za kilogram. — Pšenica 150 din, ječmen 115, rž 125, oves 140, koruza 100, fižol 150 do 250, krompir 55, seno 40, slama 25, jabolka I. vrste 400, II. 300, III. 200; pšenična moka 250 do 350, koruzna moka 200 din za 100 kilogramov. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4—5 din za liter, finejše sortirano vino pri vinogradnikih 5 do 7 din za liter.

Ne dovolite, da Vam kukavica znese jajce v Vaše zdravje!

Radenska
originalna, naravna in zdravilna
je samo ena,
ona z rdečimi srei. Zdravje in užitek!

kakor tudi drugih zemljepisnih, zgodovinskih in pravnih knjig, priročnikov in vodičev po Julijski Krajini, zlasti pa vseh knjig, ki opisujejo boj Jugoslovanov za obstoj. Sestavljalec je uporabil mnogo periodičnih publikacij tudi češke literature, posebnih odtisov in revij, o katerih daje pregled v zadnjem znanstvenem dodatku. Tako ima knjiga tudi svojo znanstveno vrednost ter v lepi povezanosti daje celoten pogled na usodo jugoslovenskih manjšin v Italiji ter vse gradivo, ki pride pri tem vprašanju v poštev. Sestavljalec in založba sta napravila lepo delo, ker sta to knjigo izdala v češčini. Vsakemu pa, ki ga ta vprašanja zanimajo, bo ta knjiga neobhodno potrebna.

Nadaljevanje Wernerjevih »Ljudi na ledeni plošči« kot »Novi ljudje v Pragi«. Prav te dni predvajajo v Ljubljani češki film, narejen po Wernerjevih dramih, ki so jo igrali tudi že v našem gledališču »Ljudje na ledeni plošči«. Zdjaj je pisatelj Werner napisal novo dramo »Novi ljudje«, v kateri nastopajo osebe iz prejšnje drame, pa že v novih razmerah, kakor so jih Č